

מדד השלום ינואר 2019

פרופ' אפרים יער וד"ר נמרוד רוזלר

מנו גבע וד"ר מינה צמח

- נתניהו צריך להתפטר מראשות הליכוד אם יוגש נגדו כתב אישום לפני הבחירות, כך גורס מרבית הציבור היהודי; מתנגדים לכך בעיקר מצביעי הליכוד והמפלגות החרדיות.
- רוב הציבור היהודי מעוניין בהקמת ממשלה בעלת אופי ימני לאחר הבחירות וגם חושב שממשלה כזו תקום.
- גנץ ולפיד נתפסים בציבור היהודי כאנשי מרכז-שמאל, בעוד שזהותם המדינית-ביטחונית של אשכנזי ולוי-אבקסיס מהווה עבור רבים חידה.
- המועמדים המועדפים להרכיב רשימת מרכז מאוחדת הינם גנץ, לפיד, אשכנזי, יעלון ולוי-אבקסיס. מרבית אנשי הימין והציבור הערבי בישראל אינם מתעניינים ברשימה שכזו.
- יותר ממחצית מהציבור היהודי תומכים בפעולה צבאית למיטוט שלטון החמאס בעזה, אך רוב גדול טוען שצריך לקחת בחשבון לא לפגוע באזרחים פלסטינים.
- רוב מובהק בציבור חושבים כי יוצאי אתיופיה סובלים מאפליה. אחריהם, בהפרש ניכר, נתפסים ערבים ונשים כמופלים.

במרכז סדר היום הציבורי בחודש ינואר עמדה מערכת הבחירות, ומטבע הדברים עיקרו של סקר מדד השלום הוקדש החודש להיבטים שונים הקשורים בה. בנוסף, בחנו את עמדות הציבור בהקשר למדיניות הרצויה של ישראל כלפי רצועת עזה ואת יחסו לבעיית האפליה כלפי מספר קבוצות בחברה הישראלית.

איזה ממשלה רוצים וחושבים שתקום לאחר הבחירות הבאות: 33% מהציבור היהודי רוצים שתקום ממשלת ימין, 26% מעדיפים ממשלת ימין-מרכז, ו-21% בעד הקמת ממשלת מרכז. התמיכה בממשלות מרכז-שמאל או שמאל מגיעה ביחד ל-12% בלבד, כאשר היתר לא ענו או סירבו לענות. במילים אחרות, הציבור היהודי רוצה ברובו (כ-60%) שתקום ממשלה בעלת אופי ימני, תוך שהוא מעדיף ממשלה הנשענת על הימין כשלעצמו על פני ממשלה שיש בה שילוב בין ימין ומרכז. ממצאים אלו עולים בקנה אחד עם ההגדרה העצמית של הציבור היהודי במישור המדיני-ביטחוני, כאשר 63% מתוכו מגדיר עצמו כימני (26%) או ימני-מתון (35%). על רקע זה, אין תמה שרובו של הציבור (74%) מאמין שהממשלה שתקום תהיה ממשלה בעלת אופי ימני, אך שיעור המאמינים שיש יותר סיכוי להקמת ממשלת ימין-מרכז (39%) גבוה במקצת משיעור המאמינים שתקום ממשלת ימין (35%), כאשר בנוסף, 11% סבורים שתקום ממשלת מרכז.

כצפוי, בציבור הערבי סדר ההעדפות ביחס לממשלה הרצויה הפוך: 12% רוצים ממשלת ימין או ימין-מרכז, 18% ממשלת מרכז, ו-43% ממשלת שמאל או מרכז-שמאל. השאר (27%) לא יודעים או מסרבים לענות. באשר לשאלה לאיזו ממשלה יש יותר סיכוי לקום, גם בציבור הערבי התשובה השכיחה (46%) היא שזו תהיה ממשלה בעלת אופי ימני.

הדימוי המדיני-ביטחוני של מספר פוליטיקאים ידועים בזירה הציבורית: רשימת האישים שבחרנו כוללת שבעה אנשי ונשות ציבור ששם מופיע תכופות בהקשר של הקמת רשימה מאוחדת בראשות בני גנץ ו/או יאיר

ייעוץ ומחקר בע"מ

לפיד. לשם קיצור, הסולם המדיני-בטחוני שהוצג למרואיינים חולק ל 3 קטגוריות: ימין, מרכז, שמאל, ולא-יודע. רשימת השמות הוצגה למרואיינים בסדר מתחלף, כך שאין משמעות לסדר לפיו הם מוצגים. כפי שניתן לראות בלוח מס' 1, **בני גנץ** נתפס בציבור היהודי במידה שווה כשמאל (33%) או כמרכז (32%), שעה ש-17% בלבד מזהים אותו כימין ו-18% לא יודעים למצבו. התפלגות זאת אינה תואמת כפי הנראה את הדימוי שגנץ רוצה להציג בפני הציבור, שכן לפחות על פי התבטאויותיו, הוא מבקש למצב את עצמו במרכז המפה הפוליטית. נראה אם כך, שהליכוד הצליח במידה רבה לשכנע את הציבור שגנץ קרוב יותר לשמאל מאשר לימין. **יאיר לפיד** מזוהה אמנם ע"י 40% כמרכז, כפי שהוא מציג את עצמו, אולם בדומה לגנץ, שאר המרואיינים מזהים אותו הרבה יותר כשמאל (33%) מאשר כימין (15%). בניגוד להם, הדימוי השכיח של **בוגי יעלון** הוא ימין (37%) ואחריו בפערים קטנים, מרכז (24%) ושמאל (21%). נראה אפוא, שחבירתו לרשימת חוסן לישראל משרתת את מטרתו המוצהרת של גנץ להקים רשימה הנמצאת במרכז המפה, על-ידי צירוף דמות הנתפסת כימנית יותר ממנו. **ציפי לבני** נתפסת ע"י רוב גדול (60%) כשמאל, כנראה עקב התבטאויותיה החוזרות ונשנות לגבי פשרות בנושא הפלסטיני. 19% מזהים אותה כמרכז, ומיעוט זעיר (8%) כימין. דפוס דומה נמצא ביחס לדימוי של **אבי גבאי**, ש-54% מזהים אותו עם השמאל (היינו שיעור נמוך יותר מהדימוי המקביל של ציפי לבני), כשהיתר תופסים אותו כמרכז (18%) או כימין (7%). מעניין לציין שהתשובה השכיחה לגבי **אורלי לוי-אבקסיס** וגבי **אשכנזי** היא שלא יודעים כיצד לזהות אותם מבחינה מדינית-בטחנית – 33% השיבו כך לגבי לוי אבקסיס, ו-32% השיבו כך לגבי אשכנזי. התשובה השנייה בשכיחותה לגבי כל אחד מהם היא ש-29% מזהים את לוי-אבקסיס כימין, בעוד ש-31% מזהים את אשכנזי כמרכז. התמונה הכללית עולה מנתונים אלה כי מבחינת הדימויים שלהם בציבור היהודי, מרבית האישים ששאלנו לגביהם (מלבד יעלון ולוי-אבקסיס) אינם נתפסים כאנשי ימין, ולכן ספק אם יצליחו למשוך מצביעים פוטנציאלים מקרב קבוצה זו.

הרכב האישים הרצוי שיכללו ברשימה מאוחדת שתמוודד מול הליכוד: מנתוני מדד השלום ניתן לראות ששני האישים הרצויים ביותר הם בני גנץ (44%) ויאיר לפיד (40%), ואחריהם מופיעים, עם שיעורי העדפה כמעט זהים, גבי אשכנזי (33%), בוגי יעלון (32%), ואורלי לוי-אבקסיס (31%). בפער ניכר אחריהם ניצבים ציפי לבני (22%) ואבי גבאי (12%). נראה אפוא שהרשימה המאוחדת "האידיאלית" כוללת את חמשת המדורגים הראשונים, כאשר לבני גנץ יש יתרון קל על פני יאיר לפיד כמועמד לעמוד בראש הרשימה. כצפוי, למעלה ממחצית (55%) מאנשי הימין מביעים חוסר עניין או התנגדות לרשימה (40%), או שאין להם דעה (15%) לגבי רשימה זו, וכך גם בקרב ערביי ישראל, שמקרבם ל-33% אין דעה לגבי רשימה זו, ו-28% מתוכם מביעים חוסר-עניין או התנגדות כלפיה.

מה צריך נתניהו לעשות אם מנדלבליט יחליט לפני הבחירות להגיש נגדו כתב אישום בכפוף לשימוע? התשובות מלמדות שבמקרה זה רוב ניכר בציבור היהודי, כ-57%, בטוח או חושב שנתניהו צריך להתפטר מראשות הליכוד, שעה ש-35% בטוחים או חושבים שאינו צריך להתפטר, והשאר אינם יודעים. כצפוי, בקרב תומכי המרכז והשמאל 84% בטוחים או חושבים שעל נתניהו להתפטר, ו-11% בלבד חושבים או בטוחים שאין הוא צריך להתפטר, אולם גם בקרב תומכי הימין יש מיעוט ניכר (43%) שחושב או בטוח שעל נתניהו להתפטר במקרה זה, כאשר שיעור מעט גדול יותר (48%) חושבים או בטוחים שהוא אינו צריך להתפטר. מעניין לציין שרק בקרב מצביעי הליכוד (60%) והמפלגות החרדיות (81%) ישנו רוב ברור לאלו הגורסים שנתניהו אינו צריך להתפטר.

כלפי אילו קבוצות קיימת בישראל אפליה? בעיני הציבור היהודי יוצאי אתיופיה הם הקבוצה המופלית ביותר (76% חושבים שישנה אפליה כלפיהם לעומת 19% שחושבים שאין, ו-5% לא יודעים), ואחריהם הערבים אזרחי ישראל (57% 38%, ו-5%, בהתאמה), נשים (53% 42%, ו-5%, בהתאמה), וחרדים (43% 53%, ו-4%, בהתאמה). נתונים אלה מראים, ראשית, שמחאת יוצאי אתיופיה זוכה לרוח גבית מהציבור הישראלי שמכיר באפליה

הקיימת כלפיהם. שנית, ניכר שהחרדים הם הקבוצה היחידה לגביה שיעור החושבים שהיא אינה מופלית גבוה יותר משיעור החושבים שהיא מופלית, ושלישית, שמיעוט גדול ממעיט או מתעלם מהאפליה הקיימת בפועל כלפי ערבים ונשים בישראל. בקרב נשים, חרדים וערבים ישנו כצפוי רוב גדול הרואה בקבוצתם כזו שקיימת נגדה אפליה. מעניין לציין מגמה הנוגעת להבדלים בין דוריים בנושא זה – צעירים מתחת לגיל 44 מציינים במידה רבה יותר שקיימת אפליה כלפי כל אחת מהקבוצות לעומת מבוגרים מעל לגיל 45, בפערים משתנים ביחס לכל קבוצה.

המדיניות הרצויה כלפי רצועת עזה: לשאלה "כיצד ישראל צריכה להתמודד עם המצב ברצועה?" רוב הציבור היהודי (53%) בדעה שהיא צריכה להפעיל אמצעים צבאיים שמטרתם מיטוט שלטון החמאס בעזה, שעה ש-31% חושבים שיש לפעול להסכם ארוך טווח עם החמאס בעזה תמורת שיפור המצב הכלכלי, כמו למשל באמצעות הקמת נמל ימי. מיעוט זעיר בלבד (7%) סבור שיש להמשיך את המצב הקיים ולהעביר את הכסף הקטארי לרצועה לצד תגובה צבאית לירי מעזה. כמעט ולא קיימים הבדלים במידת התמיכה המועטה במדיניות הקיימת כלפי עזה אותה מוביל נתניהו בין ימין (8%), מרכז (6%) לשמאל (5%). ההבדלים במידת התמיכה בשני הפתרונות האחרים משקפים את הפערים התפיסתיים בין קבוצות אידיאולוגיות שונות אלו: בעוד שבפעולה צבאית תומכים כשני-שלישים מאנשי הימין (69%), שליש מאנשי המרכז (33%) ורק 9% מאנשי השמאל, הסכם ארוך טווח הוא המועדף בצורה גורפת על אנשי שמאל (79%), על כחצית מאנשי המרכז (49%), אך רק על 16% מהימין. שאלה נוספת בהקשר זה נוסחה כלהלן: "כאשר ישראל מתכננת ומבצעת את מדיניותה כלפי רצועת עזה, באיזו מידה היא צריכה או לא צריכה להביא בחשבון את עניין הפגיעה באוכלוסייה האזרחית ברצועה?" מיעוט קטן (14%) בדעה שהיא בכלל לא צריכה להביא עניין בחשבון, 63% חושבים שהיא צריכה להביא בחשבון, אך לא כשיקול בדרגה העליונה, ו-18% גורסים שעליה לשקול זאת כשיקול בדרגה העליונה. במילים אחרות, רוב הציבור היהודי מבקש לפעול צבאית כנגד החמאס בעזה, אך תוך אימוץ גישה הומניטרית מסויגת.

כצפוי, הרוב הגדול בציבור הערבי תומך בהסכם ארוך טווח עם החמאס תמורת שיפור המצב הכלכלי ברצועת עזה, כמו גם בכך שישראל צריכה להביא בחשבון כשיקול בדרגה עליונה את ענין הפגיעה באוכלוסייה האזרחית במדיניות שהיא מתכנת ומבצעת כלפי רצועת עזה.

מדד המשא-ומתן: 45.5 (מדגם יהודים – 42.5)

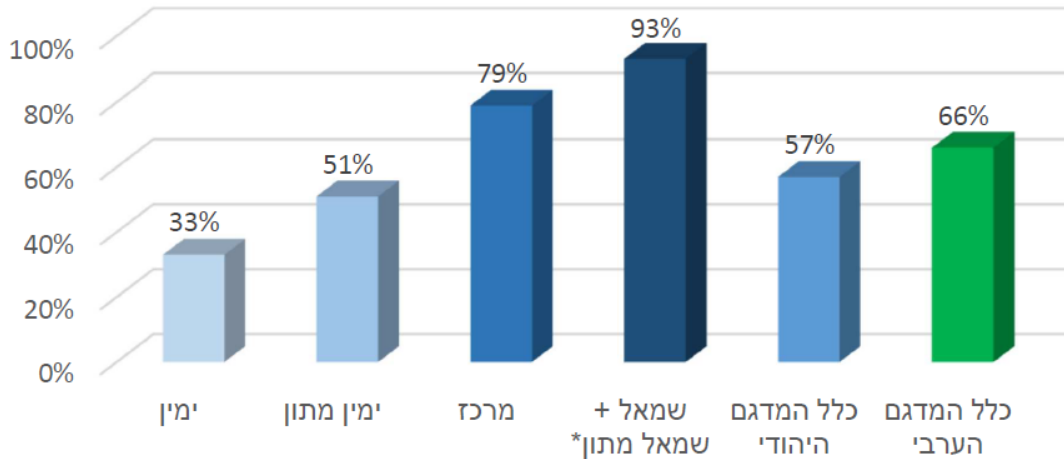
לוח 1: מבחינה מדינית-ביטחונית, כיצד היית מגדיר את כל אחד מהאישים הבאים? (מדגם יהודי)

סה"כ	לא יודע / מסרב להשיב	שמאל	מרכז	ימין	
100%	18%	33%	32%	17%	בני גנץ
100%	12%	33%	40%	15%	יאיר לפיד
100%	18%	21%	24%	37%	בוגי יעלון
100%	33%	13%	25%	29%	אורלי לוי-אבקסיס
100%	32%	19%	31%	18%	גבי אשכנזי
100%	21%	54%	18%	7%	אבי גבאי
100%	13%	60%	19%	8%	ציפי לבני

יעוץ ומחקר בע"מ

תרשים החודש: "נתניהו צריך להתפטר במידה והיועץ המשפטי לממשלה יחליט על הגשת כתב אישום נגדו "בכפוף לשימוע לפני הבחירות"

* לא נמצאו הבדלים בין הקבוצות

מדד השלום נערך על-ידי תכנית אוונס לניהול סכסוכים וגישור באוניברסיטת תל אביב ומכון מדגם - ייעוץ ומחקר. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט בתאריכים 2-3 בפברואר 2019, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת (גילאי 18 ומעלה) בישראל. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גבי יסמין אלקלעי.